

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 3/-27 med förslag till utlåtande med anledning av Riksdagens svar å Regeringens proposition rörande lagförslaget om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland.

N:o 3/-27.

Sedan Riksdagen den 4 sistlidne oktober uti skrivelse till Republikens President meddelat, att densamma godkänt ett från 1925 års Riksdag vilande lagförslag om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland i den lydelse sistsagda Riksdag den 30 november 1925 antagit detsamma, har Republikens President jämte egen skrivelse för den 21 sistlidne oktober låtit till landstinget överlämna lagförslaget för antagande av landstinget. Sedermera har landstinget över förslaget inbegärt lagutskottets yttrande med anledning, varav utskottet, som tagit detsamma under allsidig prövning, för landstinget vördsammast får framhålla följande:

Innan utskottet går att uttala sig angående det framställda lagförslaget, som avser att fylla den redan kännbara bristen av en verkställighetslag till § 5 mom. 1 i garantilagen av den 11 augusti 1922, anser utskottet sig böra beröra stadgandena i sagda lagrum. Såsom villkor för rätt att i landskapet Åland inköpa fastighet, utan rätt till återlösen vare sig av landskapet, kommun eller enskild person, uppställer lagrummet att köparen inom landskapet har laga bo och hemvist. Denna formulering, som av Republikens lagstiftande myndigheter förklarats överensstämma med ordalydelsen i Förbundsrådets beslut av den 24 juni 1921 och de förpliktelser Finland genom godkännande av detta beslut påtagit sig gent emot Ålands befolkning, har redan då garantilagen förelades 1922 års landsting för godkännande väckt de allvarsammaste farhågor inom landskapet. Ty för den händelse i uttrycket "laga och och hemvist" vid lagskipningen komme att inläggas den betydelse, som svarar mot den hävdvunna finska lagterminologins tolkning av detta begrepp, vore följden den, att t.o.m. en person, som endast några dagar inom åländsk kommun haft laga bo och hemvist, kunde utan att lösningsrätt inträdde härstädes köpa fastighet. Blevet detta fallet, vore det uppenbart, att Förbundsrådets beslut komme att betagas all kraft och verkan och att Ålands folk bleve i avsaknad av den kraftiga garanti jordegendomens bevarande i befolkningens händer var avsedd att innebära.

För sin del fann redan 1922 års landsting, att med uttrycket "läga bo och hemvist" - grundtextens "domicile legal" - svenska textens "hemortsrätt" - åsyftade sammanfattningen av de fullständiga medborgerliga rättigheter, som jämlikt § 3 inom landskapet kunde vinnas endast av dem vilka i minst fem år varit i landskapet bosatta. Denna ståndpunkt hävdade landstinget också uti en skrivelse till Republikens President för den 10 juli 1921, vari landstinget anhöll att Presidenten ville giva Regeringen i uppdrag att utarbeta och till Riksdagen överlämna proposition till sådan ändring av § 5 i det av landstinget ännu icke antagna förslaget till garantilag, att paragrafen bragtes i överensstämmelse med innebörden av Förbundsrådets ovannämnda beslut. Uti svarsskrivelse för den 21 juli 1922 meddelade Presidenten emellertid, att landstingets skrivelse icke föranlett någon åtgärd, enär § 5 likasom ock § 3, till ifrågakommande delar i Regeringens proposition ingått och av Riksdagen antagits ordagrant överensstämmande med ordalydelsen av den förbindelse, som Regeringen till följd av meranämnda förbundsbeslut avgivit till Förbundsrådet och som jämväl Rådet för sin del godkänt som beslutets exakta text. Likvisst beslöt landstinget sedermera att godkänna garantilagen sådan densamma av Riksdagen antagits och förelagts landstinget, tryggande sig till den verkliga innebörden av Förbundsrådets beslut och till sin uppfattning av lagrummets tolkning.

Sedan garantilagen sålunda med landstingets bifall blivit godkänd har landstinget gjort tvenne särskilda försök att i motionsväg få §§ 3 och 5 förtydligade så, att någon missuppfattning angående lagrummens rätta innebörd icke skulle kunna ifrågakomma vid lagtillämpningen, men beklagligtvis hava dessa försök misslyckats, tydligen på grund av de uti Presidentens ovannämnda skrivelse för den 21 juli 1922 förebräda omständigheterna. Frågan har sålunda icke kommit närmare sin lösning, men därmed är ingalunda sagt, att den av landstinget städse hävdade uppfattningen om tolkningen av § 5 skulle blivit förbisedd, ehuru avslagen å landstingets motioner kunna giva detta vid handen.

Måhända kunde förenämnda avslag giva landstinget anledning att med åberopande av punkt 4) uti Förbundsrådets beslut av den 21 juli 1921, draga frågan under Rådets avgörande. Emellertid synes denna

åtgärd i sakens nuvarande skede vara förhastad, ty, såsom ovan framhålls, har lagtillämpningen ännu icke förbisett landstingets tolkning av § 5. Först ifall detta skulle visa sig bliva fallet, torde landstinget böra vidtaga antydda åtgärd.

Då landstinget sålunda är bundet av garantilagens § 5 ordalydelse och utskottet finner, för såvitt grunden till lösningsrättens utövan- de är ifråga, att § 1 i den framställda lagen använder garantilagens ord "laga bo och hemvist", synes landstinget svårligen kunna undan- draga sig att godtaga detta uttryck. Emot lagförslaget i övrigt har utskottet intet att anmärka.

Huru önskvärt det än hade varit, att § 5 i garantilagen förelåge i otvetydig med § 3 konvenerande lydelse, då landstinget står för uppgiften att antaga nu framställda lag, finner utskottet under för- handenvarande omständigheter sålunda mest följdriktigt, att lands- tinget utan avseende å garantilagens brister antager lagförslaget. Ty ehuru lagen icke lämnar full trygghet mot vantolkning av "laga bo och hemvist", innebär densamma i alla fall ett plus, ty utan den- na lag kan den av garantilagen tillförsäkrade lösningsrätten icke utövas. Utan densamma kan landstingets uppfattning om innebörden av meranämnda § 5 i praktiken icke heller göras gällande och komma under domstols prövning.

Finlands riksdag torde icke heller med skäl kunna klandras för, att § 1 erhållit den lydelse den fått, ty varje klander i detta av- seende kan tillbakavisas med enkel hänvisning till den av landstinget antagna garantilagen. En hänvändelse till Republikens President om ersättande av uttrycket "laga bo och hemvist" med ordet "hembygdsrätt" vore också i detta sammanhang ändamålslös, enär jämligt § 19 i gäl- lande regeringsform av Riksdagen antagen lag skall av Presidenten stadfästas i den ordalydelse, vari den av Riksdagen antagits. I an- seende härtill och då behovet av en lösningslag länge varit trängande och då lösningen av hithörande frågor icke vinner, utan tvärtom för- lorar på ett avböjande av lagen, får utskottet, vars majoritet vid fattandet av ståndpunkt i saken ansett sig böra åsidosätta alla känslsynpunkter, värdsammast för landstinget föreslå

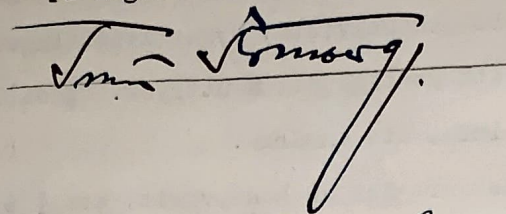
att landstinget ville i skrivelse till Republikens President såsom avfordrat utlåtande meddela, att lands-

tinget, som för sin del finner att med uttrycket "laga bo och hemvist" i lagens 1 § bör avses laga bo och hemvist under en fortlöpande tid av fem år, anser sig kunna tillstyrka lagens stadfästelse.

Mariehamn, den 18 november 1927.

På lagutskottets vägnar:

I ärendets behandling hava deltagit: ordföranden Torsten Rothberg, viceordföranden Rob. Rosenblad samt ledamöterna A. Th. Mattsson, Johannes Eriksson och Aug. Nordlund. De båda sistnämnda hava i utskottet tillstyrkt lagförslagets avböjande i avvaktan på ändring av §§ 3 och 5 i garantilagen.